

ΕΛΛ. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

2292
ΤΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ

ΚΑΤΑ ΤΟ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1889 - 1890

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

—
1890

ΕΛΛ. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

ΤΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ

ΚΑΤΑ ΤΟ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1889 - 1890

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

—
1890

Α.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Γ. Α. ΛΩΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΔΕΥΘΥΝΤΟΥ.

Σεβασμιώτατοι ιεράρχαι,
Ἐξοχώτατε πρεσβευτά,
Φιλόμουσοι ὁμήγουρις.

Κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ὡς κάλλιστα καὶ σκοπιμώτατα τεθεσπισμένα παριστάμεθα οἱ ἐμπεπιστευμένοι τὴν καλλιέργειαν τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀρούρης ἐνώπιον τῶν Ὑμ. Σεβασμιότητων, τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος καὶ παντὸς ὅ,τι ἔχει ἐκλεκτὸν ἢ καθ' ἡμᾶς κοινωνία, ὅπως δεῖξωμεν μὲν τὴν κατὰ τὴν λήξαν σχολικὴν περίοδον γενομένην ἐργασίαν κατὰ τε τὸ ποῖον καὶ τὸ ποσὸν, παραδῶτωμεν δ' εὐσταλεῖς τοὺς ἤδη ὀρίμους καρποὺς καὶ ἐκφράσωμεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν περὶ τῆς κανονικῆς ἀναπτύξεώς τε καὶ ὀριμάνσεως τῶν μήπω ὀρίμων. Ὡς δὲ ἀθροῦδως καὶ ἄνευ πατάγου ἐργαζόμενοι ἐπιδιώκομεν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὕψιστου τῶν καθηκόντων ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐν συναισθήσει τῆς μεγίστης εὐθύνης, ἣν ἔχομεν ἀπέναντι τῆς κοινωνίας, οὕτως ἀπερίττως καὶ διὰ βραχυτάτων θέλομεν ἐκθέσει τὰ ἡμῖν πεπραγμένα κατὰ τὸ ἤδη λήξαν σχολικὸν ἔτος· ἐπικαλούμεθα δ' ἐπὶ τούτῳ τὴν εὐμένειαν καὶ ἐπιείκειαν τοῦ τρισεβάστου ἡμῖν ἀκροατηρίου.

Ἐπικαλεσάμενοι τὴν ἄνωθεν ἀντίληψιν ἐπὶ τε διδάσκοντας καὶ διδασκομένους ἤρξαμεθα τῶν μὲν εισιτηρίων ἐξετάσεων τῆ 4 Σεπτεμβρίου, τῆς δὲ διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆ 15 τοῦ αὐτοῦ. Ἐνεγράψαμεν δὲ εἰς τὸ μητρώον τῆς σχολῆς 160 μαθητὰς, ὧν 15 μὲν ἀπετέλεσαν τὴν Α' τάξιν, 14 δὲ τὴν Β', 16 δὲ τὴν Γ', 25 δὲ τὴν Δ', 25 δὲ τὴν Ε', 26 δὲ τὴν ΣΤ', 19 δὲ τὴν Ζ', καὶ 20 τὴν Η' τάξιν τῶν τελειοφοίτων.

Ἦν δὲ ἡ σχολὴ διηρημένη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις εἰς δύο τμήματα, ἐπιστημονικὸν καὶ ἐμπορικὸν, ἀκριβῶς διακεκριμένα καὶ ἀσυγκρίτως λειτουργούντα· ἡ διαίρησις δὲ αὕτη παρέχει τῇ σχολῇ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τὸν κάλλιστον τῶν τύπων οὗς ἡδύνατο αὕτη νὰ λάβῃ. Καὶ τὸ μὲν ἐπιστημονικὸν περιλαμβάνει τὰ μαθήματα πληρεστάτου φιλολογικοῦ γυμνασίου, οὗτινος τὸ ἀπολυτήριον ἀναγνωρίζεται πανταχοῦ· τὸ δὲ ἐμπορικὸν περιλαμβάνει τὰ μαθήματα ὡς ἄριστα κατηρητισμένου ἐμπορικοῦ Γυμνασίου, δηλ. Γυμνασίου, ὃπερ ἔχει τὸν χαρακτήρα ἐιδικῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἐχούσης τὰ ἐμπορικὰ μαθήματα ἀναμειγμένα μετὰ τῶν ἐγκυκλίων. Ἀπετέλεσαν δὲ ἐφέτος τὸ ἐμπορικὸν τμήμα 35 μαθηταί, ὧν 13 μὲν ἐφοίτησαν εἰς τὴν Ε' τάξιν, 10 δὲ εἰς τὴν ΣΤ', 7 δὲ εἰς τὴν Ζ' καὶ 5 εἰς τὴν Η'.

Τὸ πρόγραμμα καθ' ὃ ἐλειτούργησεν ἡ σχολὴ κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη σχολικὸν ἔτος δὲν διαφέρει οὐτιωδῶς τοῦ γενικοῦ προγράμματος τῆς σχολῆς· ἐν τῷ ἐιδικῷ μόνον προγράμματι τῆς διδασκαλίας τῆς γαλλικῆς γλώσσης, ἐπηνέχθησαν τῆ ἐγκρίσει τῆς Σ. Ἐφορίας, αἱ ἐξῆς μικραὶ μεταβολαί:

α') Ἡυζήθησαν αἱ ὥραι τῆς διδασκαλίας τῶν Γαλλικῶν κατὰ μίαν καθ' ἑβδομάδα ἐν ἑκατέρᾳ τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων καὶ ἐκανονίσθησαν ἀκριβέστερον αἱ συνθέσεις καὶ τὰ γραπτὰ γυμνάσματα ἀνατεθείσης τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καθηγητῇ.

β') Ἡ ἐρμηνεία τῶν Γάλλων συγγραφέων ἐγένετο εἰς τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις γαλλιστί.

γ') Ἐδιδάχθη εἰς τὰς αὐτὰς τάξεις ἱστορία γαλλιστί γνωστοῦ περιεχομένου.

δ') Ἐγένοντο τρία τμήματα ἐκ τῶν ἀδυνάτων εἰς τὰ Γαλλικὰ μαθητῶν, ἐν οἷς ἐδιδάσκοντο, μὴ ἀπαλλασσόμενοι καὶ τοῦ γαλλικοῦ μαθήματος τῆς τάξεως αὐτῶν, οἱ μαθηταὶ οὗτοι μαθήματα ἀναλογα τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων, παρασκευαζόμενοι ὅπως καταστῶσι καὶ εἰς τὰ Γαλλικὰ ἰσοδύναμοι τοῖς συμμαθηταῖς αὐτῶν.

Ἡ σχολὴ, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς γαλλικῆς γλώσσης, - πᾶσαν προσπάθειαν καταβάλλει ὅπως, ἔχουσα τὸ καλὸν, ἐπιτύχῃ τὸ καλλίτερον. Ἀπόκειται τοῖς μαθηταῖς νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῶν προσπαθειῶν τῆς σχολῆς· ὅ,τι πλείττον. Ὅταν ὁ ἀπόφοιτος τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἐννοῇ μὲν ὅπως τὴν καλῶς τοὺς Γάλλους συγγραφεῖς πεζοῦς τε καὶ ποιητὰς δὲν δυσκολεύεται δὲ νὰ ἐννοῇ τοὺς βραδέως λαλοῦντας τὴν γλῶσσαν τῶν Γάλλων, δύναται δὲ νὰ γραφῇ ἀπλῆν τινα ἐπιστολὴν γαλλιστί καὶ νὰ κρατῇ γαλλιστί μικρὰν συδιάλεξιν, ἔμαθε καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς γαλλικῆς γλώσσης ὅ,τι ἦν αὐτῷ δυνατόν νὰ μάθῃ ἐν τῇ σχολῇ. Περιπλέον τουτοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ, ἣτις δὲν εἶναι ἐιδικὴ σχολὴ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν.

Ἐὰν δὲ τις καὶ ἀπλοῦν μόνον βλέμμα ρίψῃ ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῆς σχολῆς πείθεται ἀμέσως ὅτι τὸ πρόγραμμα τοῦτο περιέχει πλὴν ἐξανθρωπιστικῶν καὶ τῶν χρησίων πρὸς ἐμπορίαν μαθημάτων καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ μαθήματα, ἅτινα ἀπαρτιζοῦσι τὸν πρακτικὸν ἄνθρωπον. Εἶναι δὲ ἡ ἡμετέρα σχολὴ μία τῶν ὀλίγων ἑλληνικῶν σχολῶν, ἐν τῷ προγράμματι τῶν ὁμοίων διαβ' ἔπει τις προσπάθειαν πρὸς μόρφωσιν λογίων νέων πρακτικῶς μεμορφωμένων, τῆς προσπάθειας δὲ ταύτης ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων μαθητῶν ἐπιδίδονται λίαν εὐδοκίμως εἰς τὴν σπουδὴν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν.

Πόσον δ' ἐκτιμᾶται ἡ ἐν τῇ σχολῇ γινομένη ἐργασία καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐν Ζυρίχῃ Πολυ-

τεχνική Σχολή, ἐκ τῶν ἀποροίτων τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἐλληνικῶν Γυμνασίων ἀπαλλάττει τῆς πρώτης ἐξετάσεως μόνους τοὺς ἀποροίτους τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἐξίσουτα αὐτοὺς οὕτω τοῖς ἀποροίτοις τῶν ἐλθετικῶν Λυκείων.

Ἐδιδάχθησαν δὲ συμφώνως τῷ προγράμματι ὑπὸ καθηγητῶν καὶ διδασκάλων πεπειαμένων, ἐγνωσμένης ἐπιστημονικῆς καὶ διδακτικῆς ἱκανότητος καὶ ἐμπνεομένων ὑπὸ τοῦ ἐνθέου ἐκείνου ζήλου, ὅστις χαρακτηρίζει τὸν εὐσυνειδήτην καὶ τίμιον διδάσκαλον, οἱ μὲν μαθηταὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος θρησκευτικά, ἐλληνικά, μαθηματικά, φυσικά (πλὴν τῆς τεχνολογικῆς χημείας) λατινικά, τουρκικά, γαλλικά, φιλοσοφικά, στοιχειώδη ρητορικὴν, παγκόσμιον ἱστορίαν, πολιτικὴν Γεωγραφίαν, καλλιτεχνικά καὶ γυμναστικὴν· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος ἐδιδάχθησαν θρησκευτικά, ἐλληνικά, μαθηματικά (πλὴν τῶν ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει διδασκόμενων ἐμπορικά, φυσικά, τουρκικά, γαλλικά, παγκόσμιον ἱστορίαν, γεωγραφίαν, καλλιτεχνικά καὶ γυμναστικὴν· οἱ βουλούμενοι δ' ἐξ ἀποτέρων τῶν τμημάτων ἐδιδάχθησαν γερμανικά ἢ ἀγγλικά καὶ ὀργανικὴν μουσικὴν. Θεωροῦνται δὲ παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ πράγματι εἶναι, πάντα τὰ μαθήματα ἐξ ἴσου σπουδάζει διὸ καὶ βαθμολογοῦνται πάντα μετὰ τοῦ αὐτοῦ συντελεστοῦ· ἡ ἐξίσωσις δὲ αὕτη τῶν μαθημάτων φέρει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι οἱ ἡμέτεροι μαθηταὶ, ἐγαζόμενοι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας, εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ μαθήματα, ἀποροῦσιν ἐκ τῆς σχολῆς συμμέτρως μειορρωμένοι, γινώσκοντες δηλαδὴ καλῶς μὲν τὴν πάτριον γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν καὶ ἐκ πάντων τῶν ἄλλων μαθημάτων ὅσα ὀφείλει νὰ γινώσκῃ ὁ λόγιος πολίτης τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος.

Ἐκ τῶν 160 μαθητῶν, οἵτινες ἐνεγράφησαν ἐφέτος εἰς τὸ μητρώον τῆς σχολῆς 110 ἀνενέωσαν τὰς ἐγγραφὰς αὐτῶν καὶ 50 ἐνεγράφησαν νεωστί. Ἐκ τῶν 50 δὲ νεωστὶ ἐγγραφέντων, ἐξετασθέντων μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἀκριβείας, κατετάχθησαν 11 μὲν εἰς τὴν Α' τάξιν, 5 δὲ εἰς τὴν Β', 6 εἰς τὴν τρίτην, 13

δὲ εἰς τὴν Δ', 7 δὲ εἰς τὴν Ε', 6 δὲ εἰς τὴν ΣΤ' καὶ 1 εἰς τὴν Ζ', ἐνὸς δὲ ἐλθόντος ἀργὰ ἀνεβλήθη ἡ κατάταξις εἰς τὸν προτεχῆ σептέμβριον. Ἀποστέλλουσι δὲ πρὸς ἐκπαίδευσιν τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν σχολὴν οἱ ἔγκριτοι τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν, πολλοὶ δὲ καὶ ἐξ Ἑλλάδος καὶ μαλίστα ἐκ τῆς πρωτεύουστος τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου, ἄνδρες μεγάλας ἐν τῷ ρηθέντι βασιλείῳ κατέχοντες θέσεις, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην ἐμπιστοσύνην, ἣν ἔχει πρὸς τὴν σχολὴν ἡ ἀπανταχοῦ ἐλληνικὴ κοινωνία.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω εἰργάσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ ἡμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας ἀμιλλώμενοι τίς νὰ ὑπερβάλῃ τὸν ἄλλον ἐν τῇ ἀποκτῆται γνώσει. Δὲν ἀξιοῦμεν ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐξαιρέσεις, δὲν διττάζομεν ὅμως νὰ διαβεβαιώσωμεν τὸ τρισέβαστον ἡμῶν ἀκροατήριον ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις αὐταὶ εἶναι κατ' εὐτυχίαν λίαν ὀλιγάριθμοι. Ἐχομεν μαθητὰς νεωστὶ ἐλθόντας εἰς τὴν Σχολὴν, οἵτινες οὐδ' αὐτοὶ ἐννοοῦσι πῶς ἐγένετο ἀγαπητὴ αὐτοῖς ἡ ἐργασία. Οἱ πολλοὶ εἰργάσθησαν ὅτι ἐδόθη αὐτοῖς νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι τὸ καθῆκον αὐτῶν ἐπιβάλλει τὴν ἐργασίαν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινες, οἱ ὅποιοι δὲν ἔσχον ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ ἐννοήσωσι τὴν μεγάλην ταύτην ἀρχὴν καὶ οἱ ὅποιοι εἰργάσθησαν παρασυρθέντες ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ρεύματος, ὅπερ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Σχολῇ. Τὸ σύνθημα πρὸς ἐργασίαν ἐδῶκαν ὁμολογουμένως οἱ μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων καὶ ἰδίως οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως τῶν τελειοφοίτων, διὸ ἐκ ράζομεν αὐτοῖς δημοσίᾳ τὸν δίκαιον ἔπαινον· ἀλλ' ἀποσιώπως εἰς τὴν ἐργασίαν παράδειγμα παρῆχον τοῖς ἡμετέροις μαθηταῖς οἱ ἀξιοτίμοι κ. κ. συναδελφοί, πρὸς οὓς ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μὲν τῆς Σχολῆς, τὰς ἡμῶν δὲ θερμοτάτας εὐχαριστίας. Ἐστω δὲ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι ὅταν ὁ διδάτκαλος ἐνδιαφέρεται ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, ὁ μαθητὴς καθίσταται ἀξίος τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἡ ἐπιμέλεια δὲ καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀποσιώσις τοῦ μαθητοῦ εἶναι ἀποδείξεις τῆς φιλοπονίας καὶ διδακτικῆς ἱκανότητος τοῦ διδασκάλου.

Ὡς καὶ ἄλλοτε, οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἤδη λήξαν σχολικὸν ἔτος ἐλαμβάνομεν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν παρὰ μὲν τῶν κ. κ. καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τὴν βαθμολογίαν τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας, ἣν κατέγραφεν ἐν ἐπί τούτῳ κώδικι ὁ φιλοπώτατος ἡμῶν γραμματεὺς κ. Ρώτας, πρὸς ὃν ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν, παρὰ δὲ τῶν κ. κ. παιδαγωγῶν, διὰ τοῦ ἀρχιπαιδαγωγοῦ κ. Γρύπου, δελτίον τῆς ἡμερησίας τῆς Σχολῆς πορείας ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς τάξεως καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω δὲ ἐν γνώσει ὄντες τῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ἐλαμβάνομεν ἑκάστοτε τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς τὴν διέγερσιν τῆς ἐπιμελείας τῶν τυχόν ἀμελῶν καὶ πρὸς διόρθωσιν τῶν τυχόν παρεκτρεπομένων. Τοῖς κ. κ. παιδαγωγοῖς καὶ ἰδίως τῷ ἀρχιπαιδαγωγῷ κ. Γρύπῳ ἐκφράζομεν τὴν πλήρη ἡμῶν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὴν μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώτους ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτοῖς δυσχερῶν καθηκόντων.

Ὁ προορισμὸς πάσης Σχολῆς καὶ δὴ καὶ τῆς ἡμετέρας εἶναι βεβαίως νὰ παρέχῃ μὲν τοῖς μαθηταῖς αὐτῆς τὰς γνώσεις, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς τὸν μετέπειτα βίον, νὰ ἐγχαράτῃ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγνῶν τῶν μαθητῶν καρδιῶν, (βηθουμένη πάντοτε ὑπὸ τῆς μεγάλας δυναμένης οἰκογενείας) ὅ,τι καλόν, ὅ,τι σωτήριον, ὅ,τι ἠθικῶς ὑγιές, ὅ,τι χρήσιμον· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκτός τοῦ προορισμοῦ τῆς σχολῆς καὶ νὰ ἐξαλείφῃ τὰ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν τροφίμων ἐγκεχαραγμένα κακὰ, ἂν μὴ εἶναι βεβαίως ἐγκεχαραγμένα ἀνεπιτήλως, καὶ νὰ ἐγχαράτῃ ἀντὶ αὐτῶν ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ ὑγιὴς μόρφωσις καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή. Τὸ δευτέρον τοῦτο εἶναι ἀσυχρότερον δυσκολώτερον τοῦ πρώτου, ἐν τῇ ἐκτέλεσει δ' αὐτοῦ ἡ Σχολὴ ἐνεργεῖ ὡς ἰατρός· διότι ὅπως ὁ ἰατρός ἐφαρμοῖζει πρὸς θεραπείαν τῶν πρὸς αὐτὸν προστρεχόντων ἀσθενῶν ὅ,τι κελεύει ἡ θεία αὐτοῦ ἐπιστήμη, οὕτω καὶ ἡ Σχολὴ ἐφαρμοῖζει ἐπὶ τοιούτων μαθητῶν πάνθ' ὅσα ἀπαιτοῦνται πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν· ὅπως δ' ἐκεῖνος ἀποχωρῶν τὸς πάσχοντας ἐκ μεταδοτικοῦ νοσήματος οὕτω καὶ ἡ Σχολὴ τίθησιν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν πάντα ὅστις εἶναι δυνατὸν νὰ μεταδώσῃ

τὰς κακὰς αὐτοῦ ἕξεις καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μαθητάς· ὅπως δὲ τέλος ὁ ἰατρός θεραπεύει ἐκείνους μόνον τῶν πρὸς αὐτὸν προστρεχόντων ἀσθενῶν, ὧν ὁ ὄργανισμὸς δὲν ἐδηλητηριάσθη τέλει ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου τοῦ νοσήματος, οὕτω καὶ ἡ Σχολὴ διορθοῖ μόνον ἐκείνους, οὓς δὲν ἔχουσιν ὑποδουλώσει αἱ κακαὶ ἕξεις· τοιαύτας δὲ διορθώσεις ἔχει εὐτυχῶς νὰ ἐπιδείξῃ ἱκανὰς ἡ Σχολὴ. Ὅταν ἡ Σχολὴ ἀπελπισθῇ περὶ τῆς διορθώσεως μαθητοῦ τινος καὶ πεισθῇ ὅτι ἡ διαμονὴ τοῦ μαθητοῦ τούτου ἐν τῇ Σχολῇ δύναται νὰ καταστῇ ἐπικίνδυνος τοῖς λοιποῖς μαθηταῖς, προβαίνει μετὰ θάρρους εἰς ἐγχειρίσιν καὶ ἀποκόπτουσα τὰ σεσηπῶτα μέλη ἀπὸ τοῦ ὀργανικοῦ σώματος τῆς σχολῆς προλαμβάνει οὕτω τὴν μετάδοσιν τῆς γαγγραίνης εἰς τὰ ὑγιᾶ ἔχοντα μέλη αὐτοῦ. Τοιαύτας δὲ σωστικὰς ἐγχειρίσεις κάμνει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ Σχολὴ, διότι συναισθάνεται πληρέστατα τὴν εὐθύνην, ἣν ἔχει ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων συμφώνως δὲ τῷ κανονισμῷ τῆς τῆς Σχολῆς ὑπεβάλομεν πάντας τοὺς μαθητάς εἰς ἐγγραφοὺν καὶ προφορικὴν ἐξέτασιν, τὰ ἀποτελέσματα δὲ τῶν ἐξετάσεων ὑπῆρξαν πολὺ καλὰ, ὡς μαρτυροῦσι, πιστεύομεν, πάντες οἱ παραστάντες εἰς αὐτάς.

Ἐκ τῶν 20 μαθητῶν, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν τάξιν τῶν τελειοφοίτων, εἰς μὲν διὰ λόγους οἰκογενειακοῦς ἀπῆλθε τῆς Σχολῆς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων, οἱ δὲ λοιποὶ 19 ἐξετάσθησαν· οἱ μὲν 18 ἐγγράφως καὶ προφορικῶς, ὁ δὲ εἰς προσβληθεὶς ὑπὸ ἱλαρᾶς μόνον ἐγγράφως. Ἐκ τῶν 19 ἐξετασθέντων 15 μὲν εἶναι παρεσκευασμένοι πρὸς ἀκρόασιν ἐπιστήμης καὶ τέσσαρες παρεσκευασμένοι πρὸς ἐμπορίαν, πάντες δὲ οὗτοι διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ νοημοσύνης αὐτῶν ἀπέκτησαν ἐν τῇ σχολῇ πάντα τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀπαιτοῦνται πρὸς περαιτέρω εὐδοκίμησιν. Ναι, φίλτατοι μοι μαθηταί, ἀπερχόμενοι εἰς τῆς Σχολῆς παραλαμβάνετε μεθ' ὑμῶν λαμπρὰ διὰ τὸ μέλλον ὑμῶν ἐφόδια, φροντίσατε νὰ χρησιμοποιοῦσθε ταῦτα καταλλήλως. Ἐμοχθήσατε ἐν τῇ Σχολῇ ἵνα ἀποκτήσῃτε τὸ ἀγαθόν, ὅπερ παραλαμβάνετε μεθ' ὑμῶν μὴ ὑπολάβητε ὅμως ὅτι ἔληξε δι' ὑμᾶς ὁ ἀγὼν· τούναν-

τίον εισέρχεσθε εἰς νέον στάδιον τοῦ βίου ὑμῶν, ἐν ᾧ ὁ ἀγὼν πολλῶ μείζων καὶ ἡ ἀπαιτούμενη ἐργασία πολλῶ συντονωτέρα, οἱ ἀμφισβητοῦντες δὲ τὸ ἄθλον πολλοί. Ἐὰν, ὡς εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν, ἡ φιλοπονία ὑπάρχη ὑμῖν ὁ ἀχώριστος σύντροφος, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καθὼς ἐν τῇ σχολῇ οὕτω καὶ ἐν τῷ νέῳ σταδίῳ τοῦ βίου ὑμῶν θέλετε ἐξέλθει νικηφόροι. Βαρὺς μὲν ὁ λίθος, ὃν ἐξεκύλισεν ὁ Θησεύς ἵνα λάβῃ τὰ σύμβολα τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀναγνωρίσεως, βαρύτεροι ὅμως καὶ μέγιστοι ἦσαν οἱ ἀγῶνες, εἰς οὓς ὑπέβαλεν ἑαυτὸν μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμητὴν αὐτῷ περιωπὴν τὰ σύμβολα τῆς ἐπιδόσεως ὑμῶν εἰς τὰ γράμματα καὶ τῆς μορφώσεως τῶν καρδιῶν ὑμῶν ἐπιδώσει ὑμῖν μετ' οὐ πολὺ ἡ Σχολή, εὐλογούσης τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἀπόκειται λοιπὸν ὑμῖν, ἱκανῶς ἐν τῇ Σχολῇ παρασκευασθεῖσι, ν' ἀναδειχθῆτε διὰ σκοπίμου καὶ ἐνδελεχοῦς ἐργασίας νικηφόροι καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ μέλλοντος σταδίου ὑμῶν, πρὸς χαρὰν μὲν τῶν οἰκείων σέμνωμα δὲ τῆς Σχολῆς, ἣτις ἐγαλούχησε καὶ ἐξέθρεψεν ὑμᾶς.

Περαιῶν τὴν βραχεῖάν μου ταύτην λογοδοσίαν καθήκον μου ἱερώτατον θεωρῶ νὰ ἐκφράσω δημῶς τὴν βαθυτάτην μου ἐγνωμοσύνην πρὸς Σ. Ἐφορίαν τῆς Σχολῆς διὰ τε τὴν ἐμπιστοσύνην, μεθ' ἐξηκολούθησε περιβάλλουσά με καὶ διὰ τὴν πολύτιμον βοήθειαν ἣν ἔδωκέ μοι πάντοτε ἐν τοῖς σπουδαιοτάτοις πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ δυσχερεστάτου ἔργου τῆς διευθύνσεως. Ἡ Σ. Ἐφορία εἶναι ἡ κινούσα δύναμις, ἡμεῖς δὲ τὰ ὄργανα, δι' ὧν αὕτη λειτουργεῖ· ἂν λοιπὸν ὑπάρχη καλὸν τι ἐν τῇ Σχολῇ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐνεργῶσαν δύναμιν οὐχὶ εἰς τὰ ὄργανα, ἅτινα αὕτη κινεῖ. Τὸ κινεῖν, οὐχὶ τὸ κινούμενον εἶναι τὸ παραγωγὸν τοῦ ἔργου. Ὅπως δὲ ἡ τελειότης τῶν ὀργάνων τῆς μηχανῆς οὐδεμίαν σημασίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς ἔργου, ἂν μὴ κινή τὴν μηχανὴν καταλλήλως δύναμις ἀνάλογος, οὕτω καὶ οἱ ἔμοι μόχθοι καὶ οἱ τῶν ἀγαπητῶν συναδέλφων εἰς οὐδὲν τι λόγου ἄξιον θὰ ἠδύναντο ν' ἀποληξωσιν, ἂν μὴ ἴστατο ὑπεράνω ἡ κινούσα τὴν ὅλην σχολικὴν μηχανὴν δύναμις, ἡ Σ. Ἐφορία, ἐφ' ἧς ὡς ἐπὶ ἀρραγοῦς βραχου ἐθραύοντο πάντα τὰ ἀντίξοα κύματα.

Εὐτυχῆς ἡ σχολή, διότι ἠξιώθη νὰ διηκῆται ὑπ' ἀνδρῶν, οἱοὶ οἱ ἀξιότιμοι κύριοι ἔφοροι. Εἴθε ὁ ἴψιστος νὰ διατηρῇ πάντοτε τῇ σχολῇ τὴν εὐτυχίαν ταύτην διδοὺς τοῖς ἀξιότιμοις κ.κ. Ἐφόροις καρτερίαν καὶ μακρότητα ἡμερῶν πρὸς ἐξακολούθησιν ἔργου τοσοῦτο λαμπροῦ καὶ τοσοῦτο ὠφελίμου. Γένοιτο!

B.

ΛΟΓΟΣ

ΔΗΜ. ΕΦΦΕΝΤΗ ΓΕΝΙΑΔΟΥΝΙΑ, ΕΦΟΡΟΥ.

Σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι,

Ἐξοχώτατε πρεσβευτά,

Φιλόμουςοι ὁμήγυρις.

«Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος» εἶπεν ὁ φιλόσοφος ποιητής. Τῇ ἀρχῇ ταύτῃ καὶ τῇ θελήσει τῶν ἐμῶν συναδέλφων ἐπόμενος ἐρχομαι νὰ δώσω ὑμῖν λόγους καὶ εὐθύναις τῶν κατὰ τὸ λῆγον σχολικῶν ἔτος πεπραγμένων. Θάρρος εὐρίσκω οὐχὶ ἐπὶ τὴν ἐμὴν εὐφράδειαν ἢ δεινότητα ἀλλ' ἐπὶ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν καὶ ἐπιείκειαν, ἃς τοσάκις ἀβροφρόνως πάνυ ἐχαρίσατέ μοι, ἀνθ' ὧν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐκῆρυξα ὑμῖν ἰδίᾳ εὐτολμον καὶ εὐπαρρησίαστον καθιστᾷ με ἡ ὄντως ἀνθηρὰ, ἡ ὄντως εὐάρεστος κατάστασις τῆς Σχολῆς· ὁ ρύαξ ρεῖε ὁμαλώτατα καὶ κανονικώτατα, οὐδὲν ἐπῆλθε κατὰ τὴν διαρκίαν τοῦ ἔτους ἵνα διαταράξῃ τὸν τακτικὸν, τὸν ἀπρόσκοπον αὐτοῦ ροῦν, τοσοῦτον δὲ συνεπῶς, εὐχερῆς κατέστη

ἡ λογοδοσία τῆς Ἐφορίας ὥστε οὐδόλως θὰ ἦτο τοῦ κόπου ἀντάξιον ν' ἀναλάβῃ αὐτήν, ταύτην τὴν φορὰν, ἕτερον ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς δυνάμενον ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἐπαγωγότερον νὰ παρουσιάσῃ αὐτήν.

Πρὶν πρεθῶ εἰς τὸ ἔργον ἀπαραίτητον χρέος ἡγοῦμαι νὰ ὁμολογήσω χάριτας καὶ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐφορίας τοῖς Σεβαστοῖς μητροπολίταις τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, τῷ ἐξόχῳ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Μαυροκορδάτῳ, τῷ ἀξιολόγῳ πρώτῳ γραμματεῖ τῆς Β. ἑλληνικῆς πρεσβείας καὶ τοῦ προξενείου καὶ πάσαις καὶ πᾶσι τοῖς πάνυ εὐγενῶς προσελθούσιν ἵνα τιμήσωσι τὴν τελετὴν ταύτην τῶν γραμμάτων· ἡ Ἐφορία εὐχαριστεῖ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Α. Β. τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας ἀξιότιμον κ. Ἀριστοκλῆν καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν ἵνα προσφέρῃ τὰ σέβη καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς τῷ Ἐξοχ. καὶ πεφωτισμένῳ ὑπουργῷ Μουνίφ πασᾶ.

Ἡ Ἐφορία λογιζέται ὑπὲρ ποτε εὐτυχῆ ἑαυτὴν, διότι οὐδὲν ἔχει νὰ κρύψῃ, οὐδὲν νὰ συγκαλύψῃ ἀλλὰ νὰ υποβάλῃ αὐτὴν ταύτην γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὴν τὴν γυμνὴν πραγματικότητα, ἧς ἡ θέα καὶ ἡ ἐντέλεια τοῦ κάλλους πάνυ πλείονας βεβαίως ἐνέχει θέλγητρα ἢ πᾶς ἕτερος πρόσθετος ἢ τεχνικός καλλωπισμός· καὶ ὄντως, φιλόμουσοι ἀκροαταί, τί ἄλλο πλέον εὐάρεστον διὰ τὴν Ἐφορίαν ἢ νὰ δύνηται νὰ εἴπῃ σήμερον περὶ μὲν τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων ὅτι ἅπαντες ἄνευ ἐξαιρέσεως, μεθ' ὅλων ἀξιεπαίνου ἀφοσιώτους, τὰ ἑαυτῶν ἐξεπλήρωσαν καθήκοντα, περὶ δὲ τῶν μαθητῶν, ὅτι ἐπαξίως ὄλοι ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὸν ζῆλον τῶν διδασκόντων, περὶ δὲ τῶν παιδονόμων ὅτι τὰ μάλιστα συνεβάλλοντο εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἠθικότητος καὶ τοῦ ἀμοιβαίου ἐξευγενισμοῦ τῶν μαθητῶν, περὶ δὲ τοῦ πολυτίμου ἱατροῦ τῆς Σχολῆς ὅτι ἀπηνῶς κατεδίωξε πᾶν νοσοποιὸν στοιχεῖον. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, φίλοι ἀκροαταί, δὲν ἐπῆλθον βεβαίως, ὡς καλῶς γινώσκετε, ἐξ αὐτομάτου, ταῦτα ὀφειλομέν, καὶ μὲν καὶ εἰς τὴν πρόθυμον συνεργασίαν τῶν λοιπῶν ἐφόρων, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὸν σεβαστὸν πρόεδρον τῆς Ἐφορίας, ὅστις Μέντορος ἀληθοῦς κατέχει ἐν αὐτῇ θέσιν,

καὶ οὐχὶ καθ' ἥσσανα λόγον, εἰς τὸν ἀκάματον, εὐθύν καὶ εὐ-συνείδητον διευθυντὴν, ὅστις ὁμολογητέον ὅτι διὰ τῆς ἀόκνου αὐτοῦ ἐπιμελείας καὶ πανταχοῦ παρουσίας πολλῶν ἀπαλλάττει φροντίδων τὴν Ἐφορίαν.

Σοφὸν καὶ φιλόμουσον ἀκροατήριον. Καθ' ἣν ἐποχὴν τσαούτη καὶ τηλικαύτη σύγχυσις ἐπικρατεῖ καὶ διάστασις καὶ διαφωνία περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ τὰ προγράμματα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν σμίλην τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς κριτικῆς, ἡ Ἐφορία τῆς Σχολῆς, ἣτις φέρει τὴν εὐθύνην τοῦ ἐνταῦθα ἐφαρμοζομένου, καθήκον τῆς νομίζει νὰ προσθέσῃ ὀλίγας λέξεις περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐν πρώτοις οὐδόλως ἀξιοῦμεν ὅτι εἶναι τὸ τελειότερον σχετικῶς, ἀλλὰ νομιζομεν ὅτι εἶναι τὸ τελειότερον ἐφαρμοζόμενον, διότι δι' ἕκαστον μάθημα ἐφροντίσαμεν νὰ ἔχωμεν καὶ εἰδικὸν διδάσκαλον. Πάντες κατ' ἀρχὴν εἶναι σύμφωνοι ὅτι τὰ κάλλιστα τῶν προγραμμάτων εἶναι τὰ ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου καὶ εὐτυχῶς, πρὸ πολλοῦ χρόνου, ἐξωστρακίσθησαν πλέον τὰ πομπῶδη καὶ οἰονεῖ με-ταφυσικά, τὰ ὅποια ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀπέβλεπον εἰς τὴν εὐρεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου καὶ διὰ τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ ἀγνώστου ἄφινον τὸν δυστυχῆ μαθητὴν εἰς παντελεῖ ἄγνοιαν τοῦ γνωστοῦ, τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν, τοῦ πραγματικοῦ. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου, καθόσον βαίνομεν εἰς τὴν πολιτισμὸν, καθ' ἐκάστην τεραστίως πολλαπλασιάζονται, καὶ διὰ νὰ ἀνταποκρί-νωνται πρὸς αὐτάς τὰ προγράμματα, δεόν πολλὰς καὶ ποικίλας νὰ συμπεριλάβωσι ταυτοχρόνως γνώσεις καὶ νὰ ἐξονυχίζωσι τὰ πάντα, διότι δὲν ἐπολλαπλασιάσθησαν μόνον αἱ ἐπιστήμαι, ἀλλὰ καὶ ἕκαστος κλάδος ἐκάστης ἐπιστήμης ἐπίσης σήμερον ὀλόκληρον ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐπιστήμην. Πράγματι σύγχυσις ἐπι-κρατεῖ, διάστασις καὶ διαφωνία περὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστή-ματος, οὐ μόνον παρ' ἡμῖν ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῇ τῇ πεφωτι-σμένῃ Ἑσπερίᾳ· ὁ Gustave Laqueau ἐξανίσταται κατὰ τῶν ὠρῶν καὶ τοῦ τρόπου τῶν σπουδῶν, ὁ πολὺς Jules Rochard διὰ μεμελετημένων ἐπιχειρημάτων ἐν σοφῷ συγγράμματι ἄρ-δην ἀνατρέπει τὴν μέχρι τοῦδε μέθοδον τῆς ἠθικῆς καὶ σωμα-

τικῆς διαπλάσεως τοῦ παιδός, Γερμανοὶ ὠθοῦσιν εἰς τὴν πραγματικὴν μάθησιν, Ρῶσοι, Οὐγγροὶ καὶ λοιποὶ ἀντεπεξέρχονται κατὰ τῶν γλωσσῶν, ἄς νεκράς ἀποκαλοῦσιν, εἰς ἄς ὅμως ὀφείλουσι τὴν ἐκμάθησιν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν τῶν, κατὰ τῆς γλώσσης ἐκείνης, ἐξ ἧς ἡ Εὐρώπη ἅπασα, ἡ ἀνθρωπότης ἅπασα μετηγγίτατο ὅτι ὑψηλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥστε, ἐὰν ἐν τῇ συντάξει τῶν προγραμμάτων ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰς ἐκάστου ἰδίας ἀναγκὰς καὶ ἀπαιτήσεις θὰ ἀναγκαζώμεθα νὰ μιμηθῶμεν τὸν Νασραδὴν χότζαν, τὸν ἐπὶ τροχῶν, ὡς γνωρίζετε, κατασκευάσαντα τὸν οἶκόν του. Εἶναι ἀληθές ὅτι πολλοὶ εἰσι σήμερον οἱ θεωροῦντες τὴν περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἀσχολίαν ὡς ἄσκοπον τοῖς πλείστοις τῶν σπουδαζόντων καὶ ὡς ματαίαν ἀπώλειαν πολυτίμου καιροῦ, καθ' ὃν πολλὰ ἠδύνατο νὰ μανθάνῃ ὁ ἑλληνοπαῖς, ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα ἐφόδια ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτοῦ βίῳ, ἀλλὰ λησμονοῦσι, φαίνεται, οἱ τοιοῦτοι ὅτι, σὺν τῇ σπουδῇ τῆς ἀρχαίας, οὗτος ταύτοχρόνως μανθάνει καὶ τὴν καθομιλουμένην, ἧς ἡ σπουδὴ ἄλλως ἤθελεν ἀπαιτήσει ἐπίσης ἰδιαιτέρον χρόνον καὶ ἤτις, κατὰ τὴν ὁμόφωνον ὁμολογίαν, ὅπως φθάσῃ ἡμέραν τινα εἰς σχετικόν τι σημεῖον αὐτοτελείας ἐπὶ πλείστον ὅσον χρόνον δεῖται τῆς χειραγωγίας τῆς ἀρχαίας· ἡ συντόμευσις ἄρα τῆς σπουδῆς ταύτης ἐξήρτηται ἐκ τῆς τελειοποιήσεως τῆς λαλουμένης· ἐπὶ τούτῳ, δὲν ἔχομεν εἰμὴ μίαν μόνην εὐχὴν νὰ ἀναπέμψωμεν πάντες, τὴν ταχυτέραν ὅσον οἶόν τε ἐμψάνισιν καὶ παρ' ἡμῖν ἐξόχων καὶ κλασικῶν συγγραφέων πρὸς ἐπιτάχυνσιν τοῦ ἔργου τούτου. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ σύνταξις τῶν προγραμμάτων ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀνετίθετο ἀποκλειστικῶς τοῖς διδάσκουσι καὶ θεωρεῖτο ὡς ἴδιον αὐτῶν προνόμιον, ἀλλ' ὅταν οἱ γονεῖς εἶδον ὅτι πολλὰ τῶν διδασκέντων, οὐ μόνον ἄχρηστα ἀπέβαινον εἰς τὸν πρακτικὸν βίον τῶν τέκνων τῶν, ἀλλὰ καὶ πρόσκομμα εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν, δικαίως ἐμεμφιμοίρησαν καὶ δικαίως ἐξεργάγησαν καὶ ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἐξέλεξις, ἀναθεώρησιν καὶ μεταρρυθμίσειν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος.

Ἡ Ἐφορὰ τῆς Σχολῆς ταύτης, ἣν οὐδεὶς, πιστεύω, κατα-

τάσσει ἐν τῇ τῶν καλουμένων καλαμαράδων τάξει, καὶ εἰς ἣν δὲν πιστεύω ν' ἀποδίδητε ἑλλειψίν παντελῆ πρακτικοῦ πνεύματος, ἐνεργὸν ἐξ αὐτῆς ἔλαβε καὶ λαμβάνει μέρος ἐν τῇ συντάξει τοῦ τῆς Σχολῆς προγράμματος· καὶ ἂν παραλείπη τινα, παρέλειψε μόνον ὅσα ἀπῆτουν πλείονας πόρους καὶ χρηματικὰς δαπάνας, ὧν δυστυχῶς στερούμεθα καὶ ὧν καὶ κατὰ προηγουμένης λογοδοσίας μνείαν ἐποιησάμεν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἂν ἡ Σχολὴ αὕτη ἤθελεν ἔχει τὸ εὐτύχημα νὰ ἔχη σταθεράν τινα ἐτησίαν πρόσδοον χιλίων τοῦλάχιστον λιρῶν, ἤθελον προτείνει ὅπως ἐνδυναμώσωμεν τὸ ἐμπορικὸν τμήμα. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς ἐλλείψεως πόρων πᾶσα ἐν ἐν γένει μεταρρυθμισίς συνήθως προσκρούει κατὰ καθιερωμένων ἔξεων καὶ προκαλεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀντίδρασιν καὶ ἡ ἀντίδρασις τοσοῦτον ἐπέρχεται ἐνίοτε ἰσχυρὰ ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ καθεστῶς πολλὰκις ἀποδοκιμάζει καὶ ὡς ἄμπωτις στρέφεται ἔτι μᾶλλον πρὸς τὰ ὀπίσω. Πολλὰκις, σοφοὶ καὶ ἐντιμοὶ ἀκροαταὶ μου, ἐπῆλθέ μοι ἡ ἰδέα νὰ εἶπω τοῖς συναδέλφοις μου· ἡ σχολὴ ἡμῶν ἔχει τὸ μοναδικὸν πλεονέκτημα νὰ κατέχη γαίαν εὐρείαν καὶ καλλιεργησίμους διὰ πᾶν εἶδος φυτῶν καὶ σπαρτῶν καὶ δάτος οὐχὶ εὐκαταφρόνητον· ἄρα γε δὲν θὰ ἦτο καλὸν νὰ φροντίσωμεν, ὅπως ἐκ τῶν ἐξερχομένων ἐντεῦθεν μετ' ἀριστείου ὑποτρόφων πέμψωμέν τινα εἰς Εὐρώπην πρὸς σπουδὴν γεωπονικῶν καὶ ἐτέρων σχετικῶν μαθημάτων; δὲν θὰ ἦτο καλὸν νὰ χορηγήσωμεν αὐτῷ εἶτα ἔδραν ἐν τῇ Σχολῇ, ἵνα διδάξῃ καὶ πρακτικῶς ἐφαρμόσῃ διὰ τῆς καλλιεργείας τὰ διδασκόμενα; ἀλλὰ, διατί ἀνεχαιτίσθη; εἰσὶτι, δυστυχῶς, οὐδεὶς σχεδὸν ἡμῶν τῶν γονέων οὐδεμίαν τῆς γεωργίας ἔχει γνώσιν, ἔνεκα δὲ τῆς ἀγνοίας ταύτης μετὰ περιφρονήσεως ἀποβλέπομεν πρὸς τὸν ἐπιστημονικὸν τοῦτον κλάδον, τὸν εὐεργετικώτερον καὶ παραγωγικώτερον παντὸς ἄλλου, διότι δὲν ἠτθάνθημεν ἀκόμη ὀπόσῃν ἀνάγκην ἔχει ἰδίως ὁ ἔμπορος τῶν τοιούτων προκαταρκτικῶν γνώσεων· φαντάζεσθε βεβαίως, εὐγενεῖς ἀκροαταί, ὁποίων ἐπικρίσεων ἤθελε γίνεαι ἀντικείμενον ἡ πρότασις μου, διότι ἀπαξιάπαντων ἡμῶν τὰ πνεύματα κατέχονται ὑπὸ ἀφηρημένων ἰδεῶν, διότι αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀνατροπὴ ἡμῶν, αὕτη ἡ ἐκπαί-

δευσις ἡμῶν, διότι ἀκόμη τυρβάζομεν ἐν τῷ ὠκεανῷ τῶν θεωρητικῶν γνώσεων καὶ σχολαστικότητος· ἡ Ἐφορία οὐχ ἤττον κατὰ νοῦν καὶ πρῶτον μέλημα ἔχει νὰ ἐπεξεργασθῆ καὶ αὐτὴς τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς καὶ νὰ μελετηθῆ τὴν τελειοποιήσιν τῆς σπουδῆς τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τὰς δυνατὰς βελτιώσεις καὶ προσθαφαιρέσεις ἐν αὐτῷ ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ πρακτικώτερον καὶ ἀνθρωπιστικώτερον.

Ἰκανὰ, νομίζω, ταῦτα ἐπὶ τοῦ προγράμματος καὶ ἤδη ἐπιχαλοῦμαι τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς λογοδοσίας.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 1889—1890, ὡς πρὸ ὀλίγου ἀνέφερεν ὁ ἀξιότιμος διευθυντὴς τῆς Σχολῆς, ἐνεγράφησαν παλαιοὶ μὲν 110 καὶ νέοι 30 μαθηταί, τὸ ὅλον 160· ἐκ τούτων 148 ἦσαν ιδιοσυντήρητοι, 10 ὑπότροφοι τῆς Σχολῆς καὶ 2 τῆς οἰκογενείας Ζαρίφη· ἐκ τῶν ἄνω δὲ 12 ἀπεχώρησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους διὰ διαφόρους λόγους.

Ἐκ τῶν μαθητῶν 45 εἶναι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 13 ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, 50 ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ὧν 6 ἐκ Μακεδονίας, 8 ἐκ Λέσβου καὶ 4 ἐκ Χίου, 25 ἐξ Ἑλλάδος, 16 ἐκ Ρουμανίας, 3 ἐκ Ρωσσίας, 2 ἐξ Ἀγγλίας καὶ 6 ἐξ Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα τῶν γονέων αὐτῶν, 82 εἶναι υἱοὶ ἐμπόρων, 12 κτηματιῶν, 5 ἰατρῶν, 2 δημοσιογράφων, 3 καθηγητῶν, 18 ὑπαλλήλων, 30 ὄρφανοὶ καὶ 8 πλοίαρχων καὶ λοιπῶν, ἅπαντες εἶναι ὀρθοδοξοί.

Τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς ἔμεινε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τὸ αὐτὸ, κρίνω δὲ περιττὸν νὰ τὸ ἀπαριθμήσω ἐν λεπτομερείᾳ ὑμῖν, διότι γνωστὸν τυγχάνει.

Ἡ χρηματικὴ διαχείρισις ἔχει ὡς ἑξῆς :

Εἰσεπράξαμεν

Ἀπὸ διδασκτρα	Λ.'Οθ.	5,757
» συνεισφορὰν Στ. Ζαφειροπούλου	»	30
» εἰσοδήματα φρεάτων, τόκου καὶ ἐκκλησιῶν	»	96
» ἑκτακτα ἔσοδα, κλίνας, θρανία κτλ.	»	440
Τὸ ὅλον	Λ.'Οθ.	6,323

Τῷ μεγαθύμῳ κ. Στ. Ζαφειροπούλῳ, τῷ μηδέποτε ἐπιλανθαστομένῳ τὴν ἠθικῶς ἐκθρέψασαν αὐτὸν σχολὴν, ἧς τὸ σέμνωμα οἱ τοιοῦτοι μαθηταί, ἀπονέμει ἡ Ἐφορία δημοσίᾳ χάριτας.

Ἐδαπαρήσαμεν

Εἰς τρόφιμα ἐν γένει	Λ.'Οθ.	4,284
» κρέας	»	840
» καύσιμον ὕλην	»	249
» φωταψίαν	»	44
» ἔπιπλα, σκευὴ, καλλιέργειαν γαιῶν	»	306
» συντάξεις	»	30
Τὸ ὅλον	Λ.'Οθ.	2,753
» μισθοὺς καθηγητῶν	»	2,822
» » ὑπηρετῶν	»	684
Τὸ ὅλον	Λ.'Οθ.	6,259
ἔχομεν δὲ καὶ περίσσευμα ἐκ τῆς ἐφετεινῆς διαχ.	»	64
		6,324

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ μὲν τροφὴ ἀνέρεχεται διὰ τοὺς πληρόνοντας 160 μαθητὰς εἰς λ. ὀθ. 17 καὶ τὸ ὅλον τῆς δαπάνης διὰ τοὺς ἰδίους εἰς λ. ὀθ. 42, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ ἐφορία δὲν φείδεται χρήματος πρὸς ὅσον οἶόν τε καλλιτέραν διανοητικῶς τε καὶ σωματικῶς ἀνάπτυξιν τῶν ἐμπειπιστευμένων αὐτῇ νέων.

Ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δὲν ἦν ῥόδιος· παρεκτὸς τῶν ἐκ ψύξεως συνήθων νοσημάτων πολλοὶ μαθηταί ἔπαθον διαλαίποντας πυρετοὺς ἕνεκεν ἐλαϊρᾶς ἐπιδημίας ἐν τῇ πόλει καὶ ταῖς νήσοις· κυρίως ὁμως ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου μέχρι τοῦδε τέσσαρα ἐνέσκηψαν ἐν τῇ Σχολῇ λοιμικὰ, οὕτως εἰπεῖν, νοσήματα: ὁ δάγγειος πυρετὸς, ἡ ὄστρακιά, ἡ γρίπη (influenza) καὶ τελευταῖον ἡ ἰλαρά. Καὶ δάγγειον μὲν ἔπαθον καθηγηταί τινες, οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὀλίγοι μαθηταί, ὄστρακίαν τρεῖς μαθηταί, γρίπην ὁ κ. διευθυντὴς μεθ' ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του, μαθηταί ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα καὶ ὑπηρεταί τινες, τέλος ἰλαρὰν τρεῖς μα-

θηταί· ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον προσεβλήθησαν τόσον ὀλίγοι σχετικῶς ἐκ τῶν κολλητικωτάτων νόσων ὀστρακιάς καὶ ἰλαρᾶς, εὐρηταὶ κυρίως ἐν τούτῳ: ὅτι εὐθὺς ὡς προσεβάλλετο τις ἐκ τῶν δύο ρηθειῶν νόσων ἀμέσως μετεφέρετο ἐντὸς φορείου μετὰ πάσης ἀπὸ ψύξιν προφυλάξεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν νοσοκομεῖον, ὅπου ὁ τε πάσχων καὶ οἱ περιποιούμενοι αὐτὸν διετέλουν εἰς ἐντελῆ ἀπομόνωσιν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ἐξωτερικοῦ ἰατροῦ ἐπισκεπτομένου αὐτοὺς τοῦ ἀξιολόγου διδάκτορος κ. Διμαράκη, ὃν ἰδίᾳ χρεωστῶ νὰ εὐχαριστήσω διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν, μεθ' ὧν προσέρχεται ἀρωγὰς εἰς πᾶν συμφύρον τῆς Σχολῆς. Εὐτυχῶς ἅπαντες οἱ παθόντες τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα νοσήματα ἐσώθησαν καὶ χαίρουσιν ἄκραν ὑγείαν.

Κρίνω περιττὸν νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν ὅτι τὰ ἐπιδημικὰ ταῦτα νοσήματα ἐπεπόλαζον καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ὅτι οὐκ ὀλίγα θύματα αἶδι προέβησαν, ὅτι πλεῖσται σχολαὶ ἐπὶ τινα καιρὸν ἐκλείσαν καὶ ἐν τούτοις ἡ ἡμετέρα, χάρις εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν κλίμα αὐτῆς καὶ εἰς τὴν δυνατὴν προφύλαξιν, σχετικῶς ὀλίγον ἔπαθε.

Τοιαύτη, κυραὶ καὶ κύριοι, ἡ διανοητικὴ κατάστασις τῆς σχολῆς ταύτης, ἧς ἡ σημασία ἐξετιμήθη καὶ ἐκτιμᾶται προσηκόντως καὶ τόσαι ὑπὲρ αὐτῆς ἐγένοντο καὶ γίνονται θυσίαι, δι' ὧν κατωρθώθη νὰ ἰδρυθῆ, νὰ διατηρηθῆ, νὰ δώσῃ δὲ καρποὺς οὐ τοὺς τυχόντας, ν' ἀναδείξῃ μαθητάς, οἵτινες διασπαρέντες εἰς πᾶσαν γῆν ἐδύξασαν τὸ ὄνομά της.

Βλέπω, εὐγενεῖς ἀκροαταί, μεταξὺ ὑμῶν ἀγλαοὺς τινὰς βλαστοὺς τῆς γεραρᾶς ταύτης δρυός· φαιδρὸι παῖδες προσελθόντες, διαβιώσαντες τὰ εὐφροσυνώτατα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἔτη ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, νῦν δὲ πολιοὶ τὴν κόμην ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν φροντίδων, περιφανῆ δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατέχοντες θέσιν παρακάθηται σήμερον ἐνώπιον ἡμῶν· ὅποιαν εὐγενῆ χάραν θὰ αἰσθάνηται ἡ καρδία αὐτῶν καὶ πόσον τὸ ψυχρότερον ἐκ τῆς ἡλικίας αἱμά των θὰ θερμαίνεται τὴν στιγμὴν ταύτην παραβαλλόντων τὴν τότε κατάστασιν τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν νῦν; Ἐκεῖ ἔνθα ἄλλοτε ὁ παραπλέων τὴν ἡμετέραν νῆσον ἔβλεπε πε-

νιχρὸν οἰκοδόμημα μετ' ἀτελεστάτων, ὡς ἐκ τῶν τότε καιρῶν, μέσων, θεᾶται τις αἰρόμενον εἰς ὕψος οἰκοδόμημα μέγα, Σχολὴν θάλλουσαν ἐπὶ θαλλούσης νήσου ἐν ἀφελείᾳ μεγαλοπρεπείᾳ, ἐν ἣ διατριβῆι καὶ διδάσκειται ἡ νῦν σπουδάζουσα νεότης διὰ μέσων ὕλικῶν τε καὶ πνευματικῶν ἀσυγκρίτως τελειοτέρων, ἀφθονωτέρων ἢ τότε. Ταῦτα ὀφείλονται τῇ μεγαλοψυχίᾳ τῶν μεγάλων τῆς Σχολῆς εὐεργετῶν· εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ εἴπω ὑμῖν, κύριοι, πόσα μὲν καθήκοντα ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν, πόσας δὲ γλυκειὰς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Σχολῆς ἐμποιεῖ ἐλπίδας τὸ γενναῖον ὑπὲρ τῆς Σχολῆς μέλημα τῶν εὐεργετῶν; Ναι, κυραὶ καὶ κύριοι, αἱ μεγάλαι αὐταὶ καρδίαι δὲν θ' ἀφήσωσι τὸ ἔργον των ἡμιτελές, ἀνάγκη πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου κτιρίου, φιλόπατρις ὀμήγουρις, τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς νοτίου καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς, τὰ μάλα δ' ἐπέιγουσα ἡ τῆς νοτίου ἀνάγκη, ναι, τελευταίας ἀποφάσεως, τελευταίας θυσίας· δὲν ἀρκεῖ νὰ σεμνυνώμεθα καὶ νὰ ὑπερηφανευώμεθα δι' ὅσα ἐγένοντο, ἀλλὰ δέον νὰ σκεπτώμεθα διὰ τὸ λοιπὸν μέρος, τὸ ὑπόσαθρον, τὸ πενιχρὸν καὶ ἐτοιμόρροπον· ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τούτοις εὐεργέταις ἐρεῖδεται ἡ Σχολὴ πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ ἔργου, ὅπερ ἔσται μνημεῖον μεταδίδον ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὴν μνήμην αὐτῶν τῶ εὐγνώμονι ἔθνει, τῶ τιμῶντι πᾶν μέγα καὶ γενναῖον.

Καταλήγων δὲ ἤδη τὸν λόγον ἐπικαλοῦμαι τὴν ἀνοχὴν ὑμῶν, ὅπως μοι χαρίσθητε ὀλίγας ἀκόμη στιγμὰς ἵνα ἀπευθύνω ἐκ μέσων τῆς Ἐφορίας λέξεις τινὰς ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τοὺς ἐντεῦθεν σήμερον ἀποφοιτῶντας.

Πολλὰς καὶ χρησίμους λίαν ἀποκομιζετε, κύριοι, ἐντεῦθεν ὑποθήκας καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ταῦτα πάντα ἐξετε πάντοτε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν σας, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἰδίως συνιστῶ ὑμῖν εἶναι τὸ ἐξῆς, ὅπερ ἐν τῇ ἡλικίᾳ σας ἔσχον τὴν τύχην ν' ἀναγνώσω ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς διηγεῖται ποῦ τὴν ἐπίσκεψίν του πρὸς σοφὸν τινα, πρὸς ὃν εἶχε συστατικὴν, ὅτε τὸ πρῶτον μετέβη εἰς Εὐρώπην· ὁ σοφὸς ἑλληνιστὴς συμβουλευὼν αὐτῶ τῶ εἶπεν ἐν τῇ τοῦ Ἐράσμου προφορᾷ «ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως» ἢτοι «ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως» τὴν σοφὴν ταύτην ρήτραν

φέρετε πάντοτε μεθ' ὑμῶν· καὶ ἐν τῇ κλίνῃ καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ πανταχοῦ ὅπου εὐρίσκεσθε καὶ ὅπου ἴστασθε φέρετέ τὴν μεθ' ὑμῶν· πᾶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, κύριοι, ὀρεγόμενος διακρίσεως καὶ ἐξόχου θέσεως, πᾶς ὁ τῆς παρούσης καταστάσεώς του τὴν βελτίωσιν ἐπιθυμῶν καὶ τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν τοῦ τοῦ οἴκου του, δὲν πρέπει νὰ φείδῃται οὐδενὸς μόχθου καὶ κόπου, ἀλλ' ἀεννάως νὰ ἐργάζεται, ὅτι «ἔργον οὐδὲν ὄνειδος ἀεργία δὲ τ' ὄνειδος»· ἡ Εὐρώπη ὅλη, κύριοι, μαρτυρεῖ τὸ τοιοῦτον· ὅσοι ἔσχον τὴν τύχην νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων, μόνοι οὗτοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ θαύματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας· ἐνθυμοῦμαι ὅτε κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα προσκλήθεις παρὰ τοῦ πολυίδιμος καὶ δεινοῦ καθηγητοῦ ὑμῶν τῆς ρητορικῆς ἤκουσα εἰς τὸ περὶ ἐργασίας ἐπιτυχῆς γύμνασμα ὑμῶν ν' ἀναφέρητε τὰ παραδείγματα τοῦ Κλεάνθους καὶ τοῦ Δημοσθένους, καλὰ καὶ ταῦτα, ἀλλὰ μήτοι ἔχομεν ἀνάγκην ν' ἀνέλθῃτε τόσους αἰῶνας διὰ νὰ εὕρητε τοιαῦτα; μήτοι ὁ ἡμέτερος αἰὼν δὲν παρουσιάζει μεγαλεῖτερα τῆς ἐπιμόνου ἐργασίας δείγματα; Ἰδοὺ χθὲς ἡ Γαλλία, ἡ οἰκτρῶς καταπεσοῦσα πρὸ εἰκοσαετίας ἀνερχομένη εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης διὰ τῆς ἐπιμονῆς ἐν τῇ ἐργασίᾳ· ἡ Γαλλία ἡ ὑποστᾶσα μοναδικὴν ἦταν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, αἴρουσα τὴν περιφανεστάτην νίκην τοῦ αἰῶνος ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως (Champ de Mars), τὴν νίκην τῆς ἐργασίας, τὴν νίκην τοῦ πολιτισμοῦ. Ἰμεῖς, κύριοι, ἐγεννήθητε ἐν ἐποχῇ ἀσυγκρίτως εὐτυχεστέρᾳ τῆς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ ἐξέρχεσθε ἐντεθῆεν ἐφ' ὧδ' ἀσμένιοι διὰ πάντων τῶν πνευματικῶν ἐργαλείων, δι' ὧν δύνασθε νὰ ἐπιδοθῆτε εἰς πᾶν ἔργον οἰασθῆτε ἐπιστήμης ἢ τέχνης· ἐξ ὑμῶν σχηματισθήσεται ἡ νέα γενεά, ἐφ' ἧς ὅλαι αἱ ἐλπίδες καὶ ἅπαντες οἱ πόθοι τῶν πατέρων ὑμῶν καὶ τοῦ ἔθνους ὑμῶν συγκεντροῦνται· δὲν θέλετε ἄρα γε ἐργασθῆ ἐπαξίως τοῦ προορισμοῦ ὑμῶν; δὲν θέλετε νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀτενίζει τὸ βλέμμα ὑμῶν ἀσκαρδαμυκτὴ καὶ σταθερῶς πρὸς τὴν Εὐρώπῃν μιμούμενοι τὴν δραστηριότητά της, τὴν ἀεικινήσιαν της, τὴν ἐπιμονὴν της, τὸ μεγαλοῦργον καὶ ἀκατάβλητον

πνευμά της; Στρέψατε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Ἀνατολήν· ἀεργίαν θὰ ἴδῃτε καὶ ἔλλειψιν συνεταίρισμοῦ καὶ συνεργασίας, ἐπειδὴ δὲ φύσει ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι τὸν εἶναι καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων, κατὰ τὸν μέγαν Δημοσθένην, τί συμβαίνει; ὄχι μόνον ἡ Εὐρώπη ἐκμυζᾷ καὶ τὸν τελευταῖον ὄβολον ἡμῶν διὰ τῶν ἀπείρων βιομηχανικῶν προϊόντων, δι' ὧν περιβάλλει, καλλωπίζει καὶ τρέφει ἡμᾶς, ὄχι μόνον ἐξηυτέλισε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐντεθῆεν τῶν φυσικῶν προϊόντων, διὰ τε τῆς ἰδίας παραγωγῆς καὶ τῆς καλλιέργειας καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἀχανῶν ἐκτάσεων τῶν ἀποικιῶν της, ἀλλ' οὔτε, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀρκεῖται εἰς ταῦτα, καὶ ἐσχάτως ἔρριψε βλέμμα βλοσυρὸν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χωρῶν καὶ ἤρξατο ὀλόκληρα καθ' ἐκάστην ἀποτελλοῦσα κερδάνια ἐκ τῶν κατοικῶν της, ἵνα καὶ τὸ ἐναπολειφθὲν ἡμῖν τοπικὸν ἐμπόριον ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν ἐντοπίων χειρῶν. Ἰμεῖς λοιπὸν, ὦ νέα γενεά, οἵτινες προωρίσθητε ἄλλοι μὲν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ ἄλλοι εἰς τὸ ἐμπόριον, πρόκειται νὰ διαφιλονεικήσῃτε τὸ χρυσοῦν δέρας καθ' ὑπερτέρων καὶ ὑπερόχων· ὁ ἀγὼν δὲν ἀνοίγεται μετὰξὺ ὑμῶν καὶ Κόλχων ἢ Βουχάρων, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων, οἵτινες γεννηθέντες καὶ ἀνατραφέντες ἐν πεφωτισμένῃ χώρᾳ τὰ πάντα ἐξέμαθον καὶ ἐξηκρίβωσαν ἐπιστημονικῶς, ἔθνη φύσει πεπροικισμένα διὰ μεγάλης ὑπομονῆς, φιλεργίας καὶ ἐγκρατείας καὶ κατέχοντα εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ πλούτιμον δῶρον τῆς οἰκονομίας τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ χρήματος· ἡμεῖς τοῦναντίον ἐγεννήθημεν ἀψίχοροι καὶ πρὸς τὴν διττὴν ταύτην οἰκονομίαν οὐδέποτε διεκρίθημεν ἐπὶ τρυφερότητι αἰσθημάτων· τί λοιπὸν; ἀπελπισία; οὐχί! οὐδέποτε ἡ λέξις αὕτη νὰ εὕρῃ ἡχῶ ἐν ταῖς ἀκοαῖς ὑμῶν· τὸ ἀδύνατον ἔστω δυνατόν· ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι διηνεκῆς καὶ ἀδιάλειπτος ἀγὼν· εἰς πᾶσαν ἡλικίαν καὶ εἰς πᾶν ἐπάγγελμα τίς δύναται νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ὁ ἐπιστήμων καὶ ὁ ἐμπορὸς ἀναλαμβάνουσι τὸν εὐγενέστερον, τὸν ἀνδρικώτερον καὶ ἐπαγωγότερον τῶν ἀγῶνων; ἡ ξενικὴ πλημμυρὰ ἀπέχει ἀκόμη τοῦ νὰ καταπιῇ ἡμᾶς, ἀλλὰ τίς ὁ σῶσων ἡμᾶς; ἡμεῖς καὶ μόνοι ἡμεῖς, πρὸ

πάντων δ' ὑμεῖς οἱ καταρτιζόμενοι καὶ προπαρασκευαζόμενοι εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἐμπορίου, στάδιον εὐρὺ, στάδιον μεγαλοφυΐας, στάδιον δόξης, στάδιον ἐγκαρτερήσεως, ἰσχύος καὶ μεγαλείου, ὡς ἰστὸν ἀράχνης δύνασθε νὰ διαλύσητε πᾶν πρόσκομμα, ὅταν ἐγκαρτερῆτε ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, ὅταν περιφρονῆτε πᾶσαν κακουλίαν, ὅταν συνεταιριζόμενοι ἀντεπεξέρχεσθε κατὰ τῶν ἄλλων συνησπισμένοι, ὅταν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀδιαλείπτως ἐργάζεσθε καὶ οὐδέποτε ἡσυχίαν ἄγετε. — Εἶθε, ναὶ κύριοι, αἱ θεοπειθεῖς καὶ ἐγκάρδιοι εὐχαὶ τοῦ πατριάρχου ἡμῶν καὶ τῆς σεβαστῆς τῶν ἱεραρχῶν χορείας εἰσακουσθῶσι παρὰ τῷ ὑψίστῳ καὶ παντοδυνάμῳ καὶ τὸν βίον ἐκάστου ὑμῶν στέψη δόξης καὶ τιμῆς λαμπρὸς καὶ ἀμάραντος στέφανος.

Πρὶν καταβῶ, συνιστῶ ὑμῖν καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι, ἵνα μὴ παύσητε πᾶσαν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀναπέμποντες εὐχὰς καὶ δεήσεις τῷ Ὑψίστῳ ὑπὲρ τῆς υἰείας, τῆς μακροημερεύσεως καὶ εὐδαιμονίας τοῦ φιλολάου καὶ φιλομούσου ἡμῶν ἀνακτος, τοῦ ἐνδόξου Σουλτάν Χαμητ, ὑπὸ τὴν πατρικὴν αἰγίδα τοῦ ὁποῦ, ὡς πάντες οἱ ἄλλοι κλάδοι, οὕτω καὶ ἡ παιδεία γιγαντιαῖα κάμνει ἄλματα καὶ τὰ ζωοποιὰ αὐτῆς νάματα ἄφθονα εἰσρέουν καὶ διέρχονται πάσας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ καὶ ἡ πρόοδος εἶναι ἀναντίρρητος καὶ τὸ μέλλον αἴθριον ὑποφώσκει καὶ λαμπρὸν· συγχαρῶμεν ἑαυτοὺς, εὐσεβεῖς καὶ φιλόμουτοι ἀκροαταί, ὅτι ἡξίωμεν ἡμᾶς ἢ θεῖα Πρόνοια τοσοῦτον συνετοῦ καὶ ἐχέφρονος, τοσοῦτον πατρικοῦ καὶ ἀγαθοκάρδου καὶ τοσοῦτον φιλοπροόδου ἀνακτος. Ναὶ· συγχαρῶμεν ἑαυτοὺς ἐπὶ τῇ ἀνεκτιμήτῳ ταύτῃ ὑπάρξει, ἥτις οὐδὲν παρέλειψεν, ἀλλ' ἅπαντα ἔθετο εἰς ἐνέργειαν τὰ ἐλατήρια τῆς προόδου πρὸς δόξαν τοῦ κράτους καὶ εὐημερίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· φωνήσωμεν λοιπὸν ἐνὶ στόματι πάντες. Ζήτω ὁ λαοφιλὴς ἡμῶν ἀναξ Σουλτάν Χαμητ. Ζήτω! Ζήτω!

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

Ι. Δ. ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ἐκπροσωποῦντος τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας Μουνιφ Πασᾶν.

Ἡ Α. Ἐξ. ὁ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, Μουνιφ Πασᾶς, ἐπιθυμῶν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν φιλόφρονα πρόσκλησιν, ἣν ἡ ἀξιότιμος Ἐφορία τοῦ εὐαγοῦς τούτου τῶν Μουσῶν τεμένουσ εὐηρεστήθη νὰ ὑποβάλλῃ αὐτῷ δι' ἑνὸς τῶν ἐπιλέκτων αὐτῆς μελῶν, μοὶ ἀνέθετο τὴν λίαν τιμητικὴν ἐντολὴν νὰ παραστῶ σήμερον ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐποχὴν τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τοῖς ἀποφοίτοις, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Ἐξοχότητα, κωλυσμένην νὰ πράξῃ τοῦτο αὐτοπροσώπως.

Λογίζομαι εὐτυχῆς κατ' ἄμω. Σεμνύνομαὶ ὄντως κατέχων ταύτη τῇ στιγμή τὴν θέσιν ἀνδρὸς, πεφωτισμένου τὸν νοῦν, εὐγενοῦς τὴν καρδίαν, ἐπίμονον δὲ καὶ ἀκάματον ἔχοντος τὴν βούλησιν πρὸς πραγματώσιν παντός, ὅ,τι προαγωγὸν τῆς ἀληθοῦς παιδεύσεως οὐχ ἤττον χαίρω μεθ' ὑπερηφανείας προσερχόμενος νὰ ἐκπληρώσω τὸ ἀνατεθέν μοι καθήκον πρὸς καθίδρυμα ἐκ τῶν μάλιστα εὐδοκίμων, ὅπερ λίαν τελεσφόρως συμβάλλεται πρὸς θεραπείαν μιᾶς τῶν σπουδαιοτάτων τῆς ἡμετέρας χώρας ἀναγκῶν, παρέχον, τὸ ἐφ' ἑαυτῷ, πρὸς τῇ ἠθικῇ μορφώσει, καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐνὸς τῶν στοιχείων τῆς ὑλικῆς τῶν λαῶν εὐημερίας, τὴν ἐπιστήμην δηλονότι τοῦ ἐμπορίου. Καὶ τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ὑλικὴ τῶν λαῶν εὐημερία ἐστὶν ὁ ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ἀνύψωσιν αὐτῶν εἰς τὸ μεσουράνημα τοῦ ἀληθοῦς μεγαλείου. Καὶ τίς δὲν ὁμολογεῖ ὅτι καὶ

τούτου τοῦ παράγοντος τοῦ πολιτισμοῦ ἡ προαγωγή ἐξήρτηται σήμερον ἐκ συνθηκῶν παιδευτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, ἃς οἱ διέποντες τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο φιλοτίμως ἐνεργοῦσιν ὅπως συμπληρώσωσιν ἐν αὐτῷ, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῆς πρὸ μικροῦ ἀναγνωσθείσης λογοδοσίας;

Ἴδου καὶ σήμερον ἡ Σχολὴ νέους προσφέρει τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωσίᾳ ἐργάτας, σκαπανεῖς νεαροὺς πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς τῆς πατρίδος ἡμῶν εὐημερίας. Ναι, ἐνστερνισθῶμεν τὴν ὕλικὴν ἐργασίαν, προαγάγωμεν αὐτὴν ἐπιστημονικῶς, ἵνα ἐλπίσωμεν ὄλβον καὶ εὐτυχίαν.

Εἰς τοῦτον τοῖνον τὸν προορισμὸν αὐτῆς ἀφορῶν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς τὰ μάλα ἐκτιμῶν προάγομαι καὶ γὰρ ὡς ἐκ προσώπου τῆς Α. Ε. τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας καὶ ὡς ἐλάχιστος λειτουργὸς τοῦ κράτους νὰ ἐκφράσω τῇ τε ἀξιοτίμῳ καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἀξίᾳ Ἐφορείᾳ, τῇ πεπνυμένη διευθύνσει καὶ τῷ ἐλλογιμῷ καθηγητικῷ Συλλόγῳ τὰ θερμὰ συγχαρητήριά μου, νὰ εὐχηθῶ τῇ Σχολῇ βίον μακραίωναν, τοῖς δὲ ἀποφοιτῶσι σήμερον καρτερίαν πρὸς ἄσκον ἐν τῷ βίῳ ἐργασίαν, σέβας δὲ καὶ ὑποταγὴν τοῖς καθεστῶσι τοῦ κράτους νόμοις.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἅπαντες οἱ λαοὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἀγωνίζονται τὸν ἱερὸν τῶν γραμμάτων ἀγῶνα ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφεῆ αἰγίδα ἡγεμόνος φιλολάου καὶ φιλομούσου, ὃς ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ ποθῶν τὴν μόρφωσιν τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων, διὰ μεγαλεπήβολω ἀληθῶς μέσων εὐχερεστάτην καθίστησιν αὐτοῖς τὴν τρίβον τῆς μαθήσεως, εὐγνωμόνως ἐπιφωνήσωμεν: Ζήτω ἡ Α. Μεγαλειότης ὁ σεπτὸς ἡμῶν ἀναξ Σουλτάν Χαμητ Χάν ὁ Β΄.

SISMALBOCCIO
OTTOMANIS